

Oslo, 18. mars 2022

Jordbruksforhandlingene 2022

Norges BygdekvinneLags innspill til Norges Bondelag

Det er et overordnet politisk mål for Norge å ha et landbruk over hele landet, og å øke norsk matproduksjon basert på norske ressurser. I FNs bærekraftsmål heter det at vi skal oppnå global matsikkerhet, bedre ernæring og fremme bærekraftig landbruk innen 2030. Alle land må ta ansvar for å produsere nok og trygg mat til egen befolkning og forebygge krisesituasjoner.

To år med pandemi, klimautfordringer og krig i Ukraina, Europas kornkammer, betyr økt press på priser og forsyninger av korn på verdensmarkedet.

Norge må derfor styrke egen matproduksjon og matberedskap. Dette sikres best gjennom.

- Økt grad av selvforsyning
- Økonomiske rammevilkår som gjør det lønnsomt og trygt for bonden å produsere mat
- Null-toleranse for nedbygging av matjord
- Etablering av beredskapslager for matkorn baseres på norsk korn. Dette må bestå av flere hveteklasser for å tilpasse dagens etterspørsel.
- Utvikling av såfrø som er tilpasset norsk klima og naturforhold
- Bedre kunnskap om bærekraftig matforbruk og forebygging av matsvinn
- Bedre merking av hvor maten kommer fra

Markedsmuligheter for norsk matkorn og proteinvekster

Tall fra Norske Felleskjøp viser at bruk av matkorn i Norge pr. innbygger over tid er synkende. Fra 2009 har den norske andelen av forbruket av matkorn sunket fra 41% til 26%. I tillegg utgjør import av matkorn og ferdigprodukter en større andel. Ifølge Norske Felleskjøp ligger det et betydelig markedspotensial i å styrke konkurransekraften ved å få frem matkorn av rett kvalitet blant annet gjennom økt satsing på grove kornprodukter i tråd med Helsedirektoratets kostråd.

Norges BygdekvinneLag er fornøyd med at det er etablert et partnerskap **Matkorninitiativet** med relevante aktører i verdikjeden for matkorn. Målet er å øke bruken av norsk korn i matproduksjonen fra dagens 50 prosent til 90 prosent i 2030.

I dag er produksjon av proteinvekster til humankonsumpsjon i Norge begrenset. Dette markedet dekkes hovedsakelig gjennom import. Ifølge **Matkorninitiativet** utgjør dette sammen med importen av bakeriprodukter og korn som råvare, en betydelig etterspørsel etter råvarer som kan produseres i Norge (Felleskjøpet).

Bedre merking av brød og bakevarer

Norges Bygdekvinnelag mener at skal målet om 90 prosent norsk matkorn nås, må norske forbrukere med på laget for å skape økt etterspørsel etter brød og bakevarer basert på en større andel av norsk korn.

Det er lite kunnskap blant forbrukerne om hvor kornet kommer fra og mange tror nok at de kjøper brød basert på norske råvarer når de handler «Odelsbrød» fra Coop eller «Norsk fjellbrød» fra Norgesgruppen. I dag er det ingen krav til opprinnelsesmerking av brød eller bakevarer og det er derfor ikke mulig for forbruker å se hvor råvarene kommer fra.

En undersøkelse utført av Forbrukerrådet viser at drøyt fire av ti nordmenn har opplevd at de har følt seg lurert når de har handlet mat i butikken. Årsaken er for dårlig merking av opprinnelsesland. Et stort flertall sier at opprinnelsesmerking først og fremst er viktig for å støtte norsk matproduksjon.

Norges Bygdekvinnelag ber derfor jordbrukets forhandlingsutvalg om å se nærmere på muligheter og utfordringer for merking av opprinnelsesland på brød og bakevarer. Bedre informasjon om hvor råvarene kommer fra vil gi forbrukerne større mulighet til å velge og på denne måten være med å bidra til å nå målet om at 90 prosent av matkornet skal være produsert i Norge.

Markedsmuligheter for bygg

Norges Bygdekvinnelag har over flere år arbeidet med å formidle til forbrukerne de gode egenskapene ved bygg til mat. Potensialet bør være stort særlig på grunn av sitt høye innhold av næringsstoffer og fordi bygg kan erstatte ris, pasta og couscos.

Bygg er proppfullt av sunne saker, og den største fordel er kornets høye innhold av kostfiberet betaglukan. Betaglukan har god effekt på kolesterol og blodsukker, er godt for tarmens funksjon og bakteriemiljø, og holder deg i tillegg mett lenge.

Norges Bygdekvinnelags erfaring er at mange forbrukere ønsker å bruke mer bygg i maten, de ønsker flere produkter av bygg i butikk, og de ønsker mer informasjon om hvordan det kan brukes. Dette er i tråd med generelle kostholdstrender som viser at norske forbrukere er stadig mer opptatt av helse, miljø, kortreist mat og det å ta bærekraftige valg.

Norges Bygdekvinnelags engasjement og erfaring med bruk av bygg til mat, viser at det er et potensial for økt forbruk til menneskemat. Dette potensialet bør utnyttes.

Norges Bygdekvinnelag mener at kornet bygg til mat må få en plass i korninitiativet og løftet for økt andel av norsk korn til mat.

Velferdsordninger i landbruket

Gode velferdsordninger i landbruket er viktig for å bidra til rekruttering generelt og kvinner spesielt.

Fremdeles er det slik at bønder som også har arbeid utenfor gården, bærer en urettmessig stor økonomisk byrde ved sykdom og svangerskap.

En undersøkelse utført av Norges Bondelag i 2017 viser at 75% av de kvinnelige medlemmene i Norges Bondelag sier at bedring i velferdsordninger har betydning for valget om å bli bonde eller ikke, og det er viktig å bedre ordningen for sykdom og svangerskap.

En bonde, som også har lønnet arbeid utenfor gården, får i dag tilskuddet til avløser ved sykdom og graviditet sterkt redusert eller strøket fordi hun mottar sykepenger eller annen lønnsinntekt.

Norges Bygdekvinnelag har ved flere anledninger spilt inn til forhandlingsutvalget i Norges Bondelag at denne saken må finne sin løsning ved at næringsinntekt på gården og lønnsutbetalinger utenfor gården behandles separat, og slik at bønder i framtiden kan føde barn eller bli syke uten å risikere økonomisk tap.

Under jordbruksforhandlingene i 2018 ble partene enige om at Landbruksdirektoratet skulle utrede konsekvensene av å avvikle samordningen av tilskuddene slik at en likestiller lønnsinntekter med andre næringsinntekter. Konklusjonen ble at Landbruksdirektorat anbefalte å ikke avvikle samordningen. Begrunnelsen for dette var blant annet knyttet til kostnadene og at en slik endring kan slå uheldig ut mellom produsentene.

Siden da har saken stått stille.

I 2021 ba Norges Bygdekvinnelag forhandlingsutvalget i Norges Bondelag om at det burde utredes alternative løsninger som kunne kompensere for svakheten i dagens ordning knyttet til samordning av tilskudd ved sykdom og fødsel.

I jordbrukets krav til staten ble det bedt om partssammensatt arbeidsgruppe for å jobbe med rekruttering av kvinner i landbruket. På grunn av brudd i forhandlingene ble dette ikke realisert.

En arbeidsgruppe nedsatt av Norges Bondelag har nylig lagt frem en rapport hvor de fremmer seks forslag til endringer i regelverket for samordning av tilskudd. Hovedgrepet er å justere formålet til å dekke kostnadene for avløsning ved bortfall eller reduksjon av inntekt fra jordbruksdriften. Dette er positivt og gode konkrete forslag. Samtidig sier arbeidsgruppen at det er nødvendig å kvalitetssikre argumentasjonen bak endringsforslagene og at det bør gjøres en grundig analyse av problemstillingene.

Nytt er det også at det i Hurdalsplattformen fremkommer at velferdsordningene for jordbruket skal videreutvikles og det skal legges fram en egen plan om dette.

Med bakgrunn i denne historikken ber Norges Bygdekvinnelag jordbrukets forhandlingsutvalg om å gjenta jordbrukets krav fra 2021 om å nedsette en partssammensatt arbeidsgruppe som skal jobbe med rekruttering av kvinner til landbruket, og slik at bønder i framtiden kan føde barn eller bli syke uten å risikere økonomisk tap.

Med vennlig hilsen

Jorun Henriksen
Leder
Norges Bygdekvinnelag

Cesilie Aurbakken
Generalsekretær
Norges Bygdekvinnelag